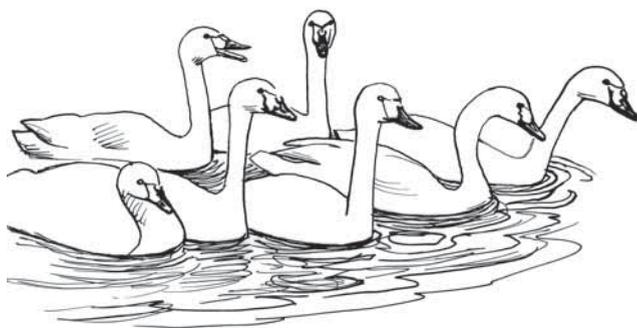

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Bewick's swan

Pibesvanen yngler i tundraområderne i det nordlige Rusland og Sibirien. Fuglene forlader ynglelokaliteterne i september, og trækker via Hvidehavet, Finskebugten og Estland. Pibesvanerne ankommer til Danmark, især Nord- og Vestjylland, fra sidst i september og først i oktober, og de fleste fugle forlader atter Danmark i november (Laubek 1995a). Fuglene overvintrer især i Holland og på De Britiske Øer, og kun et mindre antal overvintrer i Danmark, især i milde vintre. Under forårstrækket passerer pibesvanerne atter Danmark i februar-april (Laubek 1995a).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første pibesvane ringmærket i 1956, og siden er det blevet til 31 mærkninger, alle

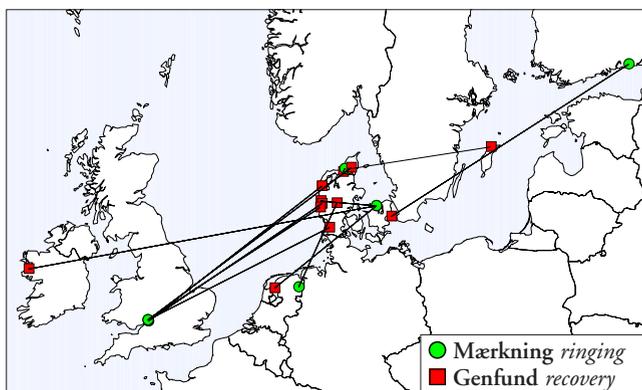

Fig. 1. Samtlige dødfund af pibesvane ringmærket i Danmark (n=6) og dødfund i Danmark af pibesvaner mærket i udlandet (n=7). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. All recoveries of dead bewick's swan ringed in Denmark (n=6) and recoveries in Denmark of bewick's swan recovered in Denmark as dead (n=7). Lines connect ringing and recovery site.

udført med ringe fra Zoologisk Museum. Flest fugle er ringmærket i 1996 (20). Da fuglene i 1995-1996 både blev forsynet med metalringmærker om benene og plastichalsringe, har de givet mange genmeldinger. I dette afsnit beskrives kun genfund af døde pibesvaner, i alt seks, mens aflæsninger er behandlet i efterfølgende afsnit. Tre af de seks fugle er mærket i Vendsyssel og tre ved Nykøbing Sjælland, alle i slutningen af marts og begyndelsen af april. I Danmark er fundet syv døde pibesvaner ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

Genfund af døde pibesvaner giver ingen oplysninger om fuglenes yngleområde, og kun få informationer om fuglenes trækruter. Hovedtrækket gennem Østersøen foregår i oktober (Wernham m.fl. 2002), og en enkelt fugl mærket i Finskebugten 12. oktober 1982 er genfundet i Danmark (på Amager) i december samme år. Genfund af dansk- og udenlandsmærkede fugle illustrerer, at pibesvanerne fra Danmark trækker videre til Holland og De Britiske Øer (fig. 1). Fem pibesvaner ringmærket om vinteren ved Slimbridge, Gloucestershire i England er genfundet i Danmark fra 17. september til 29. april. Langtidsstudier ved Slimbridge har vist, at fuglene er meget trofaste over for deres vinterholdssted (Rees 1988). En mindre

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 31

Genmeldinger Recoveries

Antal fugle No. of individuals 6

-heraf uden for Danmark Recovered abroad 3 (50%)

Genmeldingsandel Proportion recovered 19%

Mærket i udlandet, genmeldt i Danmark 7

Ringed abroad, recovered in Denmark

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird 3 år 3 mdr.

Længste afstand Longest dist. Irland Ireland 1.393 km

del af pibesvanerne overvintret i Irland, og her er en danskmærket fugl genfundet. Fuglen blev mærket ved Nykøbing Sjælland 25. marts 1957 og genfundet 8. februar 1958. I forårsperioden er to danskmærkede pibesvaner genfundet i Vendsyssel tæt på mærkningslokaliteten i begyndelsen af april, og 24. maj er en danskmærket fugl fundet død på Gotland.

Genmeldings- og dødsårsager

Fire af de seks pibesvaner er fundet døde uden angivelse af dødsårsag, en er død i fangenskab og en er kollideret med en ledning. Fem af de udenlandsmærkede fugle er fundet døde, en er kollideret med ledning, og en er dræbt af et vildt pattedyr. Kollisioner med ledninger er en af de hyppigste dødsårsager blandt pibesvaner på De Britiske Øer (Wernham m.fl. 2002). Den længstlevende af de dødfundne pibesvaner blev 3 år og 3 mdr. Blandt de farveringmærkede fugle blev

den ældste 7 år og 3 mdr. (P. Andersen-Harild pers. medd.).

English summary

Bewick's swan is a common visitor to Denmark from late September to November and from February to April. A few birds stay in mild winters. The first bewick's swan was ringed in 1956, with most birds ringed in 1995–96. Six of the ringed birds were recovered dead, all ringed in March–April. Seven swans ringed abroad have been recovered dead in Denmark. Recoveries of colour-marked birds are given in the subsequent chapter. The recoveries of dead bewick's swans only give limited information about the movements of the Danish visitors. One bird ringed on migration in southern Finland on 12 October was recovered in Denmark in December the same year. Most birds continue on to wintering sites in the Netherlands and Britain, which is also indicated by recoveries and ringings.

Farveringmærkning af pibesvaner

Af Bjarke Laubek & Jan Beekman

I årene 1992-1996 blev der i forbindelse med et fælles engelsk-hollandsk-dansk-estisk-russisk samarbejdsprojekt gennemført en omfattende mærkning af pibesvaner på rasteplasserne i Danmark og Estland og i særdeleshed på de russiske yngle- og fældepladser. Størstedelen af fuglene blev mærket med halsringe, og knap 30 fugle blev desuden forsynet med satellitsporede radiosendere.

Denne indsats har resulteret i mere end 2000 aflæsninger, især af fugle mærket i Rusland og Estland i forbindelse med ovenstående program, men rummer tillige et endnu mere omfattende aflæsningsmateriale fra store mærkningsprogrammer i Tyskland/Holland og Storbritannien.

Resultater

Figur 1 og 2 viser resultaterne for de pibesvaner, som i forårene 1993-1995 blev fanget på danske forårstestpladser og forsynet med satellitssendere samt aflæsninger af enkelte fugle, som blev fanget som bifangst i forbindelse med fangst af sangsvaner. Disse i alt 24 halsringmærkede fugle har foreløbigt givet 617 aflæsninger.

Modsat sangsvanerne, hvor der findes mange bestande, og hvor trækket foregår via et utal af raste-

områder, udgør pibesvanerne én geografisk ynglebestand, med relativ få men store rasteplasser under såvel forårs- som efterårstrækket. Skønt det drejer sig om relativt få fugle, giver materialet et ganske godt indtryk af placeringen af de væsentlige kendte overvintrings-, træk- og yngleområder.

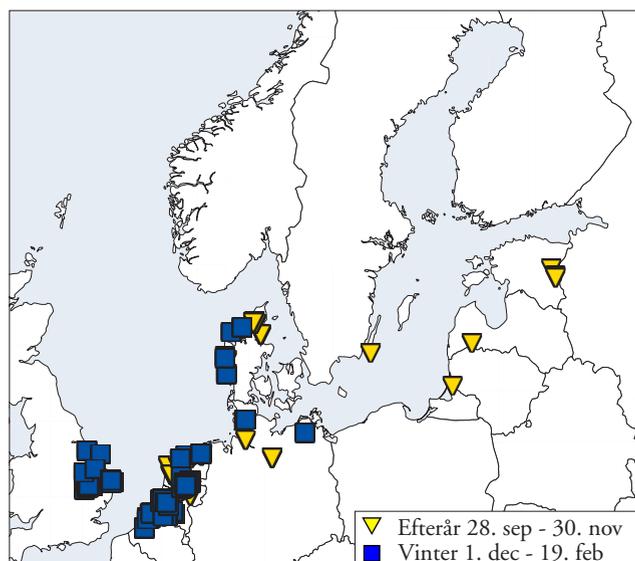

Fig. 1. Fordeling af efterårs- og vinteraflysninger af pibesvaner mærket med halsringe i Danmark. *Distribution of autumn and winter resightings of bewick's swans ringed with neck collars in Denmark.*

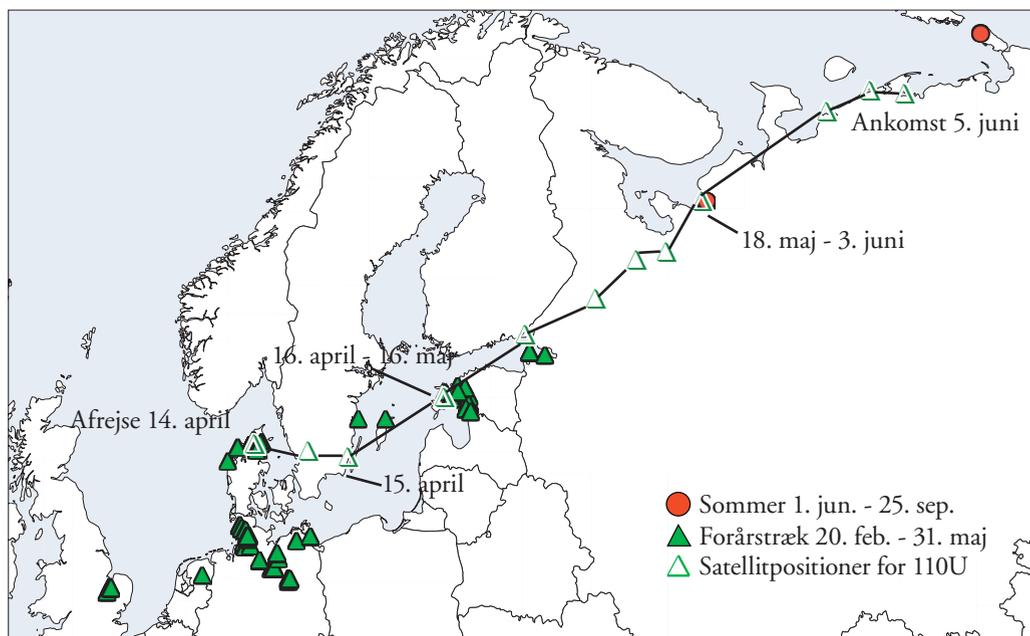

Fig. 2. Fordelingen af forårs- og sommer aflæsninger af pibesvaner mærket med halsringe i Danmark, samt eksempel på satellitsporede positioner af en forårstrækkende pibesvane (110U). Den blev udstyret med satellitsender i Store Vildmose i april 1996. *Distribution of spring and summer sightings of bewick's swans ringed with neck collars in Denmark, and positions of a swan carrying a satellite transmitter during spring 1996.*

Overvintringsområderne ligger primært i Holland og i Norfolk, England (fig. 1). Genmeldingerne viser den tydelige sammenhæng mellem de store vest- og nordjyske rasteplasser og de hollandsk/britiske overvintringsområder. Arten benytter i det sene efterår og tidligste forår desuden hyppigt områderne omkring Elben i Tyskland. Meget tyder dog på, at en betydelig del af de engelske svaner flyver direkte til/fra de danske forårs-/efterårsrasteplasser.

Tilsvarende rummer materialet også adskillige eksempler på den tætte sammenhæng mellem især de nordjyske forårsrasteplasser og de store forårsrasteplasser i Estland, som efter Danmark udgør artens næste stop på vejen mod tundraen (fig. 2). Som det også bemærkes på figur 2 findes der rastelokaliteter på Øland og Gotland, som benyttes til kortvarige stop i forbindelse med krydsningen af Østersøen. Enkelte aflæsninger fra fugle, som i visse sæsoner har valgt at følge ruten syd om Østersøen, afslører også Kursiubugten i Lithauen som rasteplass for pibesvanerne.

Pibesvanerne har i undersøgelsesperioden været tilgængelig meget stor opmærksomhed på de britisk, hollandsk og tyske rasteplasser, og listen over aflæsninger er derfor generelt ganske lang. Rekorden blandt de

mærkede fugle er 016K, som fra mærkningen i Bolle Enge, Vendsyssel i marts 1994 til sidste aflæsning i marts 2002 havde bidraget med 96 aflæsninger.

På figur 2 er ud over aflæsningerne af halsringmærkede fugle også anført resultaterne af satellitsporingerne for en af de i alt ti fugle, som blev fanget og mærket med satellitsendere i Nordjylland marts-april 1996. Fuglen, som også fik halsbåndet 110U, blev sluppet løs i Store Vildmose 4. april 1996 og blev set i vildmosen og Ulvedybsområdet frem til 14. april, hvilket bemærket er relativt sent, dog karakteristisk for foråret som helhed. Fra Nordjylland fløj fuglen direkte til Øland, hvor den efter en lille dags rast 15. april 1996 tog turen over Østersøen til den estiske vestkyst. Her ankom den til særdeles isbelagte områder 16. april. Her holdt fuglen til på forskellige lokaliteter frem til 16. maj, hvor optankningen syntes fuldendt, og fuglen fortsatte videre mod nordøst. Med enkelte korte pauser ved Finske-bugten og de store kareliske søer tilbage lagde den de næste godt 1000 km til næste vigtige foderingsplads ved Hvide Havet. Hertil ankom 110U 18. maj 1996 og opholdt sig frem til 3. juni. Fuglen tog herfra sin sidste etape frem til yngle-fældepladserne i Pechora-deltaet, hvor den ankom 5. juni 1996.